

ARCHEOLOGIE NOTA
HERENTALS ZAVELSTRAAT
PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

FODIO
Turnhoutsebaan 277
B-2110 Wijnegem

Marleen Arckens
Jan De Beenhouwer

Inhoud

2. Programma van maatregelen	31
2.1 Gemotiveerd advies	31
2.2 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	32
2.2.1 Administratieve gegevens	32
2.2.2 Aanleiding van het vooronderzoek.....	32
2.2.3 Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	32
2.2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen.....	33
2.2.5 Onderzoeksstrategie, methode en technieken	34

2. Programma van Maatregelen

2.1 Gemotiveerd advies

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig. Alle relevante beschikbare bronnen werden geraadpleegd. Op basis van de resultaten zijn er geen redenen om aan te nemen dat het projectgebied verstoord is in het verleden. De mogelijkheid bestaat dat er archeologische sporen ouder dan de late middeleeuwen binnen het projectgebied bewaard bleven. Door de verschillende geplande bouwwerken verspreid over het projectgebied, allen voorzien van een ondergrondse parkeergarage en/of kelder, zal eventueel aanwezig archeologisch erfgoed worden vernield.

Voor het volledige projectgebied met een oppervlakte van 5258 m² wordt verder vooronderzoek noodzakelijk geacht om vast te stellen of er archeologische sporen aanwezig zijn. Gezien de topografische ligging, de bodemkundige opbouw en de aard van de te verwachten sporen is een ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode (zie resultaten 1.2.4). Eventuele sites kunnen op die manier worden gelokaliseerd en geëvalueerd. Proefsleuven geven informatie over de aan- of afwezigheid, de aard, omvang en kwaliteit van het archeologisch erfgoed, geven de relevante archeologische niveaus aan en maken het mogelijk om de kosten in te schatten die gepaard gaan met eventueel vervolgonderzoek.

Andere archeologische vooronderzoeksmethoden als landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek, veldkartering en archeologische boringen zullen weinig tot geen aanvullend resultaat opleveren dat kan leiden tot het beter beantwoorden van de onderzoeksvragen (zie 1.2.4). Eventuele resultaten van deze onderzoeken zullen ook gehaald worden met het proefsleuvenonderzoek. Om deze reden en omwille van het evenwicht tussen de kosten en de baten van de verschillende onderzoeksmethoden wordt enkel een proefsleuvenonderzoek aanbevolen.¹

Er kan momenteel enkel vooronderzoek zonder ingreep in de bodem worden uitgevoerd. De opdrachtgever vraagt één stedenbouwkundige vergunning aan voor het slopen van de bestaande bebouwing en het bouwen van de nieuwe bouwblokken. De bedrijfsgebouwen op het projectgebied zijn nog verhuurd en in gebruik. Het is dus juridisch onmogelijk een ingreep in de bodem uit te voeren voorafgaand aan de aanvraag van de stedenbouwkundige vergunning. Daarom wordt voorgesteld om het vooronderzoek met ingreep in de bodem met uitstel uit te voeren, na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning en voorafgaand aan de start van de werken voor de nieuwbouw.

¹ Borsboom A. & Verhagen J. 2009. KNA Leidraad inventariserend Veldonderzoek. Deel Proefsleuvenonderzoek. http://www.sikb.nl/upload/documents/archeo/leidraden/KNA%20Leidraad%20proefsleuvenonderzoek%20definitief_04122012%20v%201.02.pdf.

2.2 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.2.1 administratieve gegevens

Initiatiefnemer		Pluym Van Loon bvba, Kanaaldijk 16 bus C B-2380 Ravels BE0431484407
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Herentals
	Deelgemeente	Herentals
	Site	Zavelstraat 54
Kadastrale gegevens		Herentals Afd. 2, Sectie C, percelen 545R, 544T2, 544W2
Oppervlakte onderzoeksgebied		5258 m2
Bounding Box	punt 1	x183511,8 y207299,5
	punt 2	x183619,2 y207215,7

2.2.2 aanleiding van het vooronderzoek

zie verslag van resultaten bureaustudie 1.1.3

2.2.3 resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

zie verslag van resultaten bureaustudie 1.1.1 en 1.2 in het bijzonder 1.2.4

2.2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Op basis van de geplande werken en de actuele archeologische voorkennis over het projectgebied wordt de doelstelling van het vooronderzoek met ingreep in de bodem als volgt omschreven: er wordt een archeologische evaluatie uitgevoerd van het volledige projectgebied. Dit houdt in dat archeologisch erfgoed wordt opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd. Verder wordt de impact van de werken op het potentieel aanwezig archeologisch erfgoed bepaald. Ook de mogelijkheid van *in situ* behoud wordt onderzocht en indien dit niet kan worden er aanbevelingen voor vervolgonderzoek en bewaring *ex situ* geformuleerd.

Het onderzoek formuleert een antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

Algemeen

- Zijn er archeologische sporen bewaard en wat is de aard van deze sporen?
- Zijn er archeologische vondsten bewaard en wat is de aard van deze vondsten?
- Wat is de bewaringskwaliteit en gaafheid van de sporen?
- In hoeverre komen de onderzoeksresultaten uit het bureauonderzoek overeen met de resultaten van het proefsleuvenonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht zowel vanuit methodologie als aanpak voor vervolgonderzoek?

Perioden en sites

- In welke periode(n) kunnen de sporen gedateerd worden?
- Zijn er kenmerken die wijzen op de aanwezigheid van permanente of tijdelijke nederzettingen in één of meerdere perioden en wat zijn die kenmerken?
- Zijn er elementen die wijzen op continuïteit of fasering van de nederzettingen of structuren?
- Welke elementen uit het archeologisch ensemble dragen bij tot de kennis van de economische en sociale relaties in de verschillende perioden of fasen?
- Zijn er sporen van landgebruik (perceelsindeling, wegen, akkers, grondstofwinning,...)
- Zijn er sporen van ambachtelijke/agrarische activiteit ?
- Strekken de sites zich uit over de grenzen van het onderzoeksgebied?

Landschap en bodem

- In hoeverre is de bodemopbouw intact ? Welke zijn de waargenomen horizonten?
- Wat is de relatie van de archeologische sporen en vondstconcentraties tot de bodemopbouw?
- Welke informatie geeft het archeologisch ensemble over de ouderdom en ontwikkeling van de akkerlagen in de verschillende perioden?
- Hebben er postdepositionele processen plaats gevonden en welk effect hadden die op de archeologische resten?

2.2.5 onderzoeksstrategie, methode en technieken

Het vooronderzoek met ingreep in de bodem moet voldoen aan de generieke bepalingen voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en bijkomend aan de vereisten voor vooronderzoek op een site zonder complexe verticale stratigrafie opgenomen in de Code Goede Praktijk.² De graafwerken worden uitgevoerd met behulp van een graafmachine met tandenloze graafbak.

Er wordt gewerkt met 2 meter brede parallelle en continue proefsleuven. Het hanteren van continue sleuven biedt het voordeel dat er bijna geen blanco zones zijn, het aantal machinebewegingen tot een minimum herleid wordt en er één archeologisch niveau kan worden aangehouden. De techniek laat ook toe een transect door het terrein aan te leggen.³ De afstand van middenpunt tot middenpunt tussen de sleuven bedraagt 15 m. De sleuven zijn quasi noord-zuid georiënteerd, parallel aan de westelijke en oostelijke grens van het projectgebied. Dit verhoogt de kans op het aantreffen van sporen van gebouwen uit de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen, die bij voorkeur west-oost georiënteerd werden. Er wordt minimaal een dekkingsgraad van 12,5 % bereikt, opgedeeld in 10% sleuven en 2,5% kijkvensters, dwarssleuven of volgsleuven.⁴ Simulaties van sleuven op verschillende soorten vindplaatsen hebben aangetoond dat met een dekkingsgraad van 10% ongeveer 95% van vindplaatsen met een minimum omvang van 5m diameter worden opgespoord.⁵

De aanwezigheid van een prehistorische site is weinig waarschijnlijk, maar nooit uit te sluiten. Tijdens de graafwerken wordt daarom aandacht gevraagd voor concentraties van lithische artefacten. In geval er lithische artefacten bewaard bleven moet worden ingeschat of het gaat om een concentratie die te maken heeft met een activiteitszone of eerder om verspreide artefacten.

Het onderzoek is succesvol wanneer er kan worden achterhaald of er al dan niet archeologische sporen bewaard bleven binnen het onderzoeksgebied en de kwaliteit van de sporen kan worden bepaald, zowel op het vlak van hun bewaring, als op het vlak van kenniswinst, zoals geformuleerd in de onderzoeksvragen.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

De actoren moeten beschikken over de competenties omschreven in de Code van Goede Praktijk.⁶ De veldwerkleider heeft daarnaast minimaal 5 prospecties met ingreep in de bodem uitgevoerd door middel van proefsleuven in pluggenbodems.

² code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren. versie 1.0

³ https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie/methoden_en_technieken/terreinevaluatie/proefsleuven

⁴ code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren. versie 1.0

⁵ Borsboom A. & Verhagen J. 2009. KNA Leidraad inventariserend Veldonderzoek. Deel Proefsleuvenonderzoek. http://www.sikb.nl/upload/documents/archeo/leidraden/KNA%20Leidraad%20proefsleuvenonderzoek%20definitief_04122012%20v%201.02.pdf

⁶ code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren. versie 1.0

Fig. 23 Kadasterplan met afbakening van de door middel van proefsleuven te onderzoek zone. © Geopunt & fodio